

Utbildningsförvaltningen
Malin Kvist
malin.kvist@enkoping.se

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Nytt stadsbusslinjenät och dess konsekvenser

Förslag till beslut

Förslag till nämnden

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden tackar för informationen.

Beskrivning av ärendet

I samband med att UL drar om stadsbusslinjenätet kommer den buss som går från Bredsandsområdet inte längre köra förbi Korsängsskolan. Då Korsängsskolan är placeringskola för eleverna i Bredsandsområdet, och avståndet från Bredsand till Korsängsskolan överstiger gränsen för att vara berättigad skolskjuts, har dessa barn rätt till skolskjuts. I dagsläget löses det genom att eleverna får busskort och åker med befintlig linjetrafik, men detta kommer alltså inte vara möjligt i samband med att linjenätet förändras. I stället kommer en skolbuss att sättas in som kommer gå från Kolarvik till Korsängsskolan. Detta kommer att få konsekvenser för de elever som bor i Bredsand men går på en annan skola än Korsängsskolan, det vill säga en självvald skola.

Utbildningsförvaltningens bedömning

Elever i självvald skola har endast rätt till skolskjuts under förutsättning att det inte medför ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen. I dagsläget får dessa elever busskort precis som de elever som går på Korsängsskolan då detta också skulle ha varit fallet om de gått på Korsängsskolan. Det medför alltså ingen ekonomisk svårighet eftersom kostnaden blir densamma oavsett val av skola. Men i och med införandet av en särskild skolbuss från och med läsåret 2022/2023 förändras förutsättningarna för bedömningen. Detta eftersom utgångspunkten för bedömningen om huruvida anordnandet av skolskjuts är en merkostnad eller inte kommer förändras. I och med att en skolbuss har beställts innebär det att om en elev i självvald skola, exempelvis Bergvretensskolan eller Kunskapsskolan, gått på sin placeringskola, hade han eller hon åkt med redan upphandlad skolskjuts. I förhållande till detta blir då kostnaden för ett busskort en merkostnad för kommunen. Att styra om bussens resväg skulle också utgöra en merkostnad för kommunen då bussen betalas per kilometer.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, daterad 2022-05-10

Bilaga 01 –Utredning av konsekvenser av det nya busslinjenätet, daterad 2022-05-10

Bilaga 02 - Rättsfall angående kommuners skyldighet att anordna skolskjuts till självvald eller fristående skola

Linda Lindahl
Förvaltningschef
Enköpings kommun

Malin Kvist
Utredare
Enköpings kommun

Utbildningsförvaltningen
Malin Kvist
0171-625803
malin.kvist@enkoping.se

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Utredning av konsekvenser av det nya busslinjenätet

Sammanfattning

I samband med att UL drar om stadsbusslinjenätet kommer den buss som går från Bredsandsområdet inte längre köra förbi Korsängsskolan. Då Korsängsskolan är placeringskola för eleverna i Bredsandsområdet och avståndet till skolan tillräckligt långt har de barn i Bredsand som går på Korsängsskolan rätt till skolskjuts. I dagsläget löses det genom att eleverna får busskort och åker med befintlig linjetrafik, men detta kommer då inte vara möjligt i samband med att linjenätet förändras. I stället kommer en skolbuss att sättas in som kommer gå från Kolarvik till Korsängsskolan. Detta får konsekvenser för de elever från Bredsandsområdet som går i självvald skola, det vill säga en annan skola än Korsängsskolan oavsett om den är kommunal eller fristående. Elever i självvald skola har endast rätt till skolskjuts under förutsättning att det inte medför ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen. I dagsläget får dessa elever busskort precis som de elever som går på Korsängsskolan då detta också skulle ha varit fallet om de gått på Korsängsskolan. Det medför alltså ingen ekonomisk svårighet eftersom kostnaden blir densamma oavsett val av skola. Men i och med införandet av en särskild skolbuss från och med läsåret 2022/2023 förändras förutsättningarna för bedömningen. Detta eftersom utgångspunkten för bedömningen om huruvida anordnandet av skolskjuts är en merkostnad eller inte kommer förändras. I och med att en skolbuss har beställts innebär det att om en elev i självvald skola, exempelvis Bergvretensskolan eller Kunskapsskolan, gått på sin placeringskola, hade han eller hon åkt med redan upphandlad skolskjuts. I förhållande till detta blir då kostnaden för ett busskort en merkostnad för kommunen. Att styra om bussens resväg skulle också utgöra en merkostnad för kommunen då bussen betalas per kilometer.

Bakgrund till ärendet: det nya stadsbusslinjenätet

Det nya linjenätet för stadstrafiken i Enköping antogs den 20 april 2020 av Region Uppsala och börjar gälla den 13 juni 2022. I det nya linjenätet kommer bussen från Bredsandsområdet, linje 21, inte köra förbi Korsängsskolan som idag. Däremot kommer bussen från Bredsand trafikera Bergvretenskolan som tidigare år. Linje 21 kommer också att starta i Fagerudd istället för Kolarvik där den startar idag. Det innebär att eleverna i Kolarvik kommer behöva gå en ytterligare sträcka på ca 1,5 kilometer utmed en smal landsväg för att komma till den nya hållplatsen och åka med linjebussen.

Eftersom Korsängsskolan är placeringsområde för elever från Bredsandsområdet har utbildningsförvaltningen samrått med Upplands Lokaltrafik (UL) om den uppkomna situationen. UL:s tanke är att eleverna som ska till Korsängsskolan ska byta buss vid Resecentrum för att komma till sin skola. Förvaltningen har framfört önskemål till UL om att ändra linjesträckningen och köra förbi Korsängsskolan men enligt UL går det inte att genomföra.

Införandet av en skolbuss

Antalet elever till Korsängsskolan beräknas till läsåret 2022/2023 bli cirka 90 elever i förskoleklass till årskurs 9. För att dessa elever inte ska behöva byta buss till annan linje vid Resecentrum har förvaltningen i samråd med UL beställt en skolbuss, som startar i Kolarvik, trafikerar Bredsandsområdet och går direkt till Korsängsskolan.

Införandet av en skolbuss kommer dock få konsekvenser för rätten till skolskjuts för de elever som valt en annan skola än Korsängsskolan. Dessa konsekvenser redogörs för nedan, med utgångspunkt i de regelverk som styr rätten till skolskjuts.

Rätten till skolskjuts: placeringsskola

Elever som går i den kommunala skolan i hemkommunen som kommunen har placerat eleven i, den så kallade placeringsskolan, har rätt till kostnadsfri skolskjuts vid behov.

Rätten till skolskjuts för grundskolan regleras i skollagen (2010:800).

Hemkommunen är enligt skollagen skyldig att ordna kostnadsfri skolskjuts i förskoleklass, grund- och grundsärskolan från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om det behövs med hänsyn till:

- färdvägens längd

- trafikförhållanden
- elevs funktionsnedsättning
- annan särskild omständighet¹

Vad gäller färdvägens längd så har man Enköpings kommun beslutat om riktlinjer för skolskjuts som anger att skolskjuts ska medges när avstånden överstiger 3,0 km för förskoleklass till år 6 och 4,0 kilometer för år 7 till 9.

Beslut om skolskjuts till placeringskolan kan överklagas med förvaltningsbesvär.

Rätten till skolskjuts: självvald skola (fristående eller kommunal)

Går eleven i en annan skola än där kommunen skulle ha placerat eleven, oavsett om den är kommunal eller fristående, så är hemkommunen skyldig att anordna skolskjutsen under förutsättning att de allmänna villkoren är uppfyllda och det kan anordnas utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter.² Skolskjuts till egen vald skola medges alltså inte om det medför en merkostnad för kommunen eller att befintliga skolskjutsar måste ändras i förhållande till om eleven gått i av kommunen placerad skola

Bedömningen av huruvida anordnandet av skolskjuts i dessa fall kan medföra ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen ska göras utifrån vilka skyldigheter kommunen skulle ha haft om eleven valt att gå i den skola som han eller hon placerats i.³ Detta innebär till exempel att om en elev har så pass nära till sin placeringskola att han eller hon inte har rätt till skolskjuts dit så har eleven inte heller rätt till skolskjuts om han eller hon skulle gå på en annan skola med ett större avstånd.

Värt att nämnas i sammanhanget är också att eftersom skolskjuts är ett ansvar för hemkommunen belastar inte kostnaden för skolskjuts elevpengen utan kostnaden räknas av innan elevpengen till både fristående och kommunala räknas ut.

Beslut om skolskjuts till en annan skola än placeringskolan kan laglighetsprövas.

---

¹ SL 10 kap. 32§ 1 st. och 11 kap 31§ 1 st

² Skollag (2010:800) 10 kap. 32 § 2 st. och 40 § och 11 kap. 31 § 2 st. och 39§.

³ Prop. 2009/10:165 s. 741

Vad räknas som organisatoriska eller ekonomiska svårigheter?

Kommunernas skyldighet att anordna skolskjuts till självvald skola eller fristående skola har i några fall prövats av Högsta förvaltningsdomstolen. En mer utförlig sammanfattning av rättsfallen finns i bilaga 02.

- Högsta förvaltningsdomstolen HFD 2013-12-04 mål nr 501-13: Om den aktuella eleven gått i den skola som kommunen placerat henne i, hade hon haft rätt till kostnadsfri skolskjuts. Någon skyldighet för kommunen att bevilja busskort för endast en del av skolresan finns inte. Att bevilja den aktuella eleven skolskjuts skulle ha inneburit en årlig extra kostnad om 2 400 kr för kommunen. Mot den angivna bakgrunden får den kostnaden anses innebära en ekonomisk svårighet i nu aktuell mening
- Högsta förvaltningsdomstolen HFD 2013-12-04 mål nr 7298-12: Hemkommunen hade anvisat eleven en skola som låg 9 kilometer från hemmet och till vilken det fanns organiserad skolskjuts i form av upphandlade skolbussar. Eleven valde istället att gå i en fristående skola i hemkommunen 12 kilometer från hemmet. För denna sträcka fanns det ingen organiserad skolskjuts men resan kunde ske med reguljär busstrafik. Kommunen nekade eleven busskort med hänvisning till att skolbussorganisationen måste styras om ifall elever skulle skjutas till den fristående skolan och att detta skulle medföra ökade kostnader. Merkostnaden som skulle uppstå för kommunen om skolskjuts beviljades
- Kammarrätten i Jönköping 2013-05-13 mål nr 3080-12 m fl.: Kommunen avlog ansökan om skolskjuts till en fristående skola. Linjetrafik fanns inte till den skolan. Nämnden ansåg att kostnaden för kommunen skulle ha varit drygt 700 000 kr lägre per år om den fristående skolans elever i stället hade valt att gå i den kommunala skolan. Vidare ansåg nämnden att kostnaden inte kunde särskiljas för varje enskild elev eftersom eleven vid beviljande av skolskjuts skulle ingå i ett antal nya skolskjutsturer som behövde upphandlas. Kammarrätten ansåg däremot att en elevs rätt till skolskjuts ska bedömas individuellt. Några generella beräkningar av kommunens kostnader för att tillhandahålla skolskjuts åt andra elever kan inte läggas till grund för bedömningen av om det innebär organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen att anordna skolskjuts för den enskilda friskoleeleven.

Konsekvenser för Bredsandselever i självvald skola från och med hösten 2022

Utöver de 90 elever som i dagsläget reser med UL till placeringskolan Korsängsskolan så reser även 45 elever till Bergvretenskolan och 85 elever till de fristående skolorna. Eftersom utgångspunkten för bedömningen i varje enskilt fall ska vara vilken skyldighet kommunen skulle ha haft om eleven gått i den skola som han eller hon placerats så får även elever i självvald skola busskort till sina skolor eftersom de också skulle ha fått ett busskort om de hade gått på Korsängsskolan. Valet av en annan skola än placeringskolan utgör alltså i dagsläget ingen merkostnad i relation till vad det hade kostat om de gått på sin placeringskola, i likhet med de bedömningar som gjorts i tidigare rättsfall och den vägledning som ges i förarbetena.

Skola	Antal elever
Korsängsskolan	90
Bergvretenskolan	45
Kunskapsskolan	35
Robinsonskolorna	44
Entréskolan	6

Från och med läsåret 2022/2023 förändras dock förutsättningarna för bedömningen. Detta eftersom utgångspunkten för bedömningen om huruvida anordnandet av skolskjuts är en merkostnad eller inte kommer förändras. I och med att en skolbuss har beställts innebär det att om en elev i självvald skola, exempelvis Bergvretenskolan eller Kunskapsskolan, gått på sin placeringskola, Korsängsskolan, hade han eller hon åkt med redan upphandlad skolskjuts. I förhållande till detta blir då kostnaden för ett busskort en merkostnad för kommunen (jämför med HFD 2013-12-04 mål nr 7298-12 ovan). Att styra om bussens resväg skulle också utgöra en merkostnad för kommunen då bussen betalas per kilometer.

Vidare läsning

Skolskjutshandboken - Trygga, säkra och kostnadseffektiva elevresor (SKL, 2014)

Bilaga: Rättsfall angående kommuners skyldighet att anordna skolskjuts till självvald eller fristående skola

Fråga om skolskjuts till vald skola i annan kommun. Högsta förvaltningsdomstolen HFD 2013-12-04, mål nr 501-13.

Föräldrarna hade valt att eleven skulle gå i skola i en angränsande kommun. Om eleven hade gått i hemkommunens skola hade den fått busskort av kommunen för cirka 1 400 kr per termin. Föräldrarna ville ha ersättning för motsvarande kostnad men kommunen avslog ansökan. Kommunen menade att busskort med reguljär linje till den angränsande kommunen skulle motsvara en kostnad på 5 220 kr per år, vilket betydligt översteg kostnaden för bussresa till placeringsskolan på 2 800 kr per läsår. HFD konstaterade att det inte finns någon skyldighet för kommunen att bevilja busskort för endast en del av skolresan. I förarbetena anges att bedömningen av om anordnandet av skolskjuts kan medföra ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen ska göras utifrån de skyldigheter som kommunen skulle ha haft om eleven hade valt att gå i den skola som han eller hon hade placerats i (prop. 2009/10:165 s. 741).

Vidare menade domstolen att uttrycket "ekonomisk svårighet" innebär att kommunen är skyldig att tillhandahålla kostnadsfri skolskjuts för en elev som har valt en annan skola än den som kommunen har anvisat om det kan ske utan merkostnader för kommunen. En årlig extra kostnad om 2 400 kr får anses innebära en sådan ekonomisk svårighet. Kommunen var därför inte skyldig att ge eleven något busskort.

Fråga om skolskjuts till fristående skola i hemkommunen. Högsta förvaltningsdomstolen HFD 2013-12-04, mål nr 7298-12.

Hemkommunen hade anvisat eleven en skola som låg 9 kilometer från hemmet och till vilken det fanns organiserad skolskjuts i form av upphandlade skolbussar. Eleven valde istället att gå i en fristående skola i hemkommunen 12 kilometer från hemmet. För denna sträcka fanns det ingen organiserad skolskjuts men resan kunde ske med reguljär busstrafik.

Kommunen nekade eleven busskort med hänvisning till att skolbussorganisationen måste styras om ifall elever skulle skjutas till den fristående skolan och att detta skulle medföra ökade kostnader. Merkostnaden som skulle uppstå för kommunen om skolskjuts beviljades

till vald skola i jämförelse med anvisad skola utgjordes av ett busskort värt cirka 2 300 kr. Om eleven hade gått i den skola som kommunen anvisade hade hon kunnat resa med upphandlad skolskjuts. HFD fann att merkostnaden innebar en ekonomisk svårighet. (jfr kammarrätten i Stockholms dom 2013-12-23 mål nr 4357-13 där en merkostnad på 3 900 kr för ett busskort för resor till fristående skola ansågs som en ekonomisk svårighet.)

Fråga om individuell bedömning av rätten till skolskjuts. Kammarrätten i Jönköping 2013-05-13, mål nr 3080-12 m fl. Högsta förvaltningsdomstolen HFD meddelade inte prövningstillstånd.

Kommunen avslog ansökan om skolskjuts till en fristående skola. Linjetrafik fanns inte till den skolan. Nämnden ansåg att kostnaden för kommunen skulle ha varit drygt 700 000 kr lägre per år om den fristående skolans elever i stället hade valt att gå i den kommunala skolan. Vidare ansåg nämnden att kostnaden inte kunde särskiljas för varje enskild elev eftersom eleven vid beviljande av skolskjuts skulle ingå i ett antal nya skolskjutsturer som behövde upphandlas. Kammarrätten ansåg däremot att en elevs rätt till skolskjuts ska bedömas individuellt. Några generella beräkningar av kommunens kostnader för att tillhandahålla skolskjuts åt andra elever kan inte läggas till grund för bedömningen av om det innebär organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen att anordna skolskjuts för den enskilda friskoleeleven. Denna bedömning ska alltid utgå från vilken skyldighet kommunen skulle haft om eleven hade valt att gå i den skola som kommunen anvisade. Med hänsyn till att kommunen inte hade gjort någon individuell bedömning, rörande konsekvenserna av att anordna skolskjuts för den aktuella eleven, upphävdes kommunens beslut.